

Patron

ROČNÍK 18

1/2007

**INFORMACE PŘÁTEL
DROBNÝCH PAMÁTEK
JIZERSKÝCH HOR**

POZVÁNKA na Členskou schůzi spolku Patron,

která se koná v sobotu 7. 4. 2007 od 9:45 hodin

v J-klubu v Jiřetíně pod Bukovou

(býv. vinárna v Kult. domě – vchod od modrého paneláku)

PROGRAM

- Zpráva o hospodaření spolku Patron za rok 2006 a rozpočet spolku Patron na rok 2007
- Stav členské základny spolku ke dni 28.2.2007
- ohlédnutí za rokem 2006 – činnost spolku i výboru
- plány spolku patron na rok 2007
- současný stav spolku patron
- návrhy na změny ve vedení spolku
- jak dál v postavení a působnosti spolku
- plán činnosti na rok 2007
- DISKUZE bude ke každému bodu ihned po jeho přednesení
- USNESENÍ a ZÁVĚR
OBĚD pro 30 lidí zajištěn: „GULÁŠ BUKOVAN“
Prostor pro příspěvky členů spolku Patron
- Možnost promítání diapozitivů i digitálních snímků – za podmínky, že bude nahlášeno nejpozději týden před termínem konáním členské schůze p. Herbertu Endlerovi!

Poznámky:

- Na členské schůzi bude poslední možnost zaplatit členský příspěvek na rok 2007.
- Účast člena spolku na členské schůzi je samozřejmostí. Omluvy z neúčasti zasílejte na adresu jednatele spolku.

Na Vaší účast se těší členové výboru spolku Patron.

^{*)} Odjezd vlaků z Jablonce n.N. v 8:56 hod., z Tanvaldu v 8:22 hod. Oba spoje přijíždějí ze Smržovky do Jiřetína p.B. v 9:25 hodin.

Důležité upozornění

Vyzýváme tímto všechny členy spolku Patron i nečleny-odběratele časopisu Patron, kteří dosud neuhradili členský příspěvek, eventuelně předplatné časopisu Patron, aby tak učinili do jarní členské schůze nebo nejpozději na členské schůzi 7. dubna 2007. Nesplnění této povinnosti členy spolku nebo přispěvateli (odběrateli časopisu) bude považováno za nezájem na dalším členství nebo odběru spolkového časopisu pro rok 2007.

Za výbor spolku Patron: jednatel Herbert Endler

Poděkování

Spolkový výbor tímto děkuje JJHS za předání exponátů výstavy „Pomníčky Jizerských hor“ spolku Patron.

Spolkový výbor také hledá zájemce z řad členů spolku Patron, kteří by se ujali a spolupracovali na obnově a přípravě exponátů pro výstavu, která se bude konat od 7. 5. - 24. 6. 2007 v muzeu ve Vrchlabí. Zájemci nechtě se hlásí na adrese jednatele spolku Patron.

Leutelt Gustav

* 21. září 1860 Josefův Důl

† 17. února 1947 Seeberg u Gothy

Letos tomu bude 60 let co skončila životní pouť G. Leutelta. Pokud se jedná o nějakou významnou osobnost z našeho regionu, snažím se získat co nejvíce informací o jeho životě. Chci znát v jaké rodině, v jakém prostředí vyrůstal a co mu umožnilo později v dospělosti vyniknout. Tak jsem i o Gustavovi Leuteltovi sháněl různé poznatky a postupně skládal jeho život. Z různých pramenů jsem zjistil:

Prarodiče G. Leutelta žili v Jitravě u Jablonného v Podještědí. Byla to rodina sedláka a jejich dům č. 52 v Jitravě stojí dodnes. Zde v Jitravě se narodil i otec G. Leutelta. Jmenoval se Johann Michael, pocházel z více dětí a byl ze sourozenců nejmladší, ale žel i fyzicky nejslabší. Protože práce v hospodářství byla v té době fyzicky značně náročná, usoudila rodina, že by Johann Michael nebyl schopen řádně

zvládnout práci v hospodářství. Bylo rozhodnuto, že bude studovat. Byl poslán na studie do učitelského ústavu v Litoměřicích, se zdarem ukončil studia a jako učitel pracoval na více školách v oblasti Jizerských hor. Tak se v roce 1852 dostal jako učitel do Josefova Dolu a zůstal tu natrvalo.

Oženil se a matkou Gustava Leutelta se tak stala Marie Simmová z Krásné. Vzdáleně ale pocházela ze slavné rodiny Kittelů a to tak, že byla vnučkou Anastazií Kittela, terý byl potomkem Josefa Antona Eleazara Kittela a to byl známý „Dáblův doktor“, jak o něm krásně píše ve stejnojmenné knize pan Vl. Mikolášek. Z manželství Johanna Michaela a Marie Simmové se narodili synové Johann a Gustav. Johann ale v roce 1886 zemřel a o Gustavovi si povíme více.

Gustav se jak známo narodil v roce 1860. Jako žáček chodil do josefodolské národní školy, potom do měšťanské chlapecké školy v Jablonci n. N. Aby

pokračoval ve šlépějích svého otce, vystudoval v letech 1875 – 1879 rovněž učitelský ústav v Litoměřicích. Po jeho úspěšném absolvování nastoupil jako praktikant právě v Josefově Dole. Když ale byla v roce 1905 postavena v Dolním Maxově nová škola, stal se jejím ředitelem a zůstal tu až do roku 1922, potom požádal o penzionování ze zdravotních důvodů.

Gustav se oženil poměrně pozdě, až ve 47 letech. Svatba byla 22. 7. 1907

v Josefově Dole. Jeho manželkou se stala Marie Hübnerová a byla to vlastně sestřenice z matčiny strany. Snad i proto se jim v roce 1908 narodil mrtvý syn. Až o čtyři roky později se jim narodil další syn Arnold. Proto, aby syn mohl studovat na libereckém gymnáziu, se přestěhoval Gustav po svém penzionování i s rodinou do Liberce – Horního Růžodolu. Žil tu v letech 1922

– 1925. V roce 1925 se rodina přestěhovala z Liberce do Jablonce n. N. Krátce zde žili v bytě ve Wolkerově ulici č.20. Později si v Jablonci postavili vlastní dům v ulici U Srního dolu č.p.17. Dům stojí dodnes a pozná se snadno (viz foto), je to jediný dřevěný dům v této ulici a je blízko lesa.

Po válce, 20. 8. 1946, byli Leuteltovi přesunuti do sběrného tábora v Rýnovicích a hned druhý den, z nádraží v Jablonci, odsunuti ve vagonu č.21 za hranice ČR.

Gustav Leutelt zemřel 17. 2. 1947 v Seebergu u Gothy v Německu (pro hrubou orientaci: Seeberg je na jihu bývalé NDR, blízko hranice s NSR. Větší město poblíž je Erfurt). Jeho žena zemřela v Reutlingenu, kde je i pohřbena. Syn Arnold padl v bitvě u Charkova v roce 1941. Otec G. Leutelta zemřel v roce 1889 a matka zemřela v roce 1906. Jejich hroby jsou na josefodolském hřbitově. Tak skončila tato větev Leuteltova rodu, kterou bylo možno sledovat z Jitavy až do Ruska a Německa. Tam všude jsou jejich hroby.

Pro Patron zpracoval a nafotil: Oldřich Sladkovský

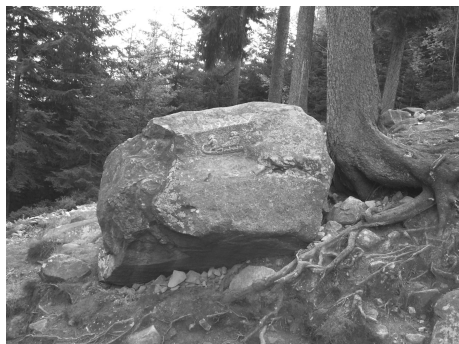
„Leutelt“ a vichřice

Když jsem procházel Josefovým Dolem, jevil se mi pohled na kostel a na pomník nějaký jiný. A skutečně, vzrostlý strom, který stál hned vedle pomníku, byl vychřící vyvrácen i s kořeny. Naštěstí spadl tak šikovně, že na pomníku nezpůsobil žádné škody. V ten den, kdy jsem šel okolo, byl strom už odstraněn a vyčníval tam jen pařez. Jak je vidět vítr řádil nejen v lesích, ale i přímo ve městě.

Pro Patron nafotil a zaslal: Oldřich Sladkovský

Tak mi zavolal Jirka Pavelka,

v úterý 10. 10. 06, zda bych s ním nejel do polských Krkonoš. V tom skvělém indiánském létě to nebyl špatný nápad a tak jsme se sešli druhý den v Peci pod Sněžkou.

Ubytování měl Jirka již předem zajištěno na Slezském domě, který byl stejně jinak prázdný, a to bylo teprve poledne. Seběhli jsme se podívat na symbolický hřbitůvek „OFIAROM GÓR“. S Kopy jsme sešli dolů a našli vyvrácený pomníček lesníka FREYE. Po vrstevnici pokračujeme k pomníku z roku 1968 „Biely Jar“, který se už neobnovoval, když jej v r. 1974 opět strhla lavina.

Sestoupili jsme kousek po kamenité silnici značené černě, až jsme se přiblížili ke Zlatému potoku. Přešli jsme na protější úbočí, a po žlutě značené cestě opět stoupali k chatě „Strzecha Akademicka“. Na nejnovější mapě KARKONOSKI PARK NARODOWY

je totiž právě tady označen kámen s vytesanými svážeckými saněmi a letopočtem 1925. Je tam a to přímo u cesty.

Pak už jen kolem skal „Pielgrzymy“ (Poutníci), které byly ozářené zapadajícím sluncem a vzhůru ke Sloneczniku. Zde je ten účelný pomník, jako lavička. Praktický a využívaný.

V roce 1906 jej zde postavila, k 25. výročí svého založení, místní krkonošská skupina z Vratislavi. Jmenovitě pensiovanému R. Schultemu, profesorovi dr. W. Körberovi a školnímu radovi Dr. P. Handlossovi.

Tak alespoň o tyhle dvě dosud v Patronu nepopisované zajímavosti se chceme podělit.

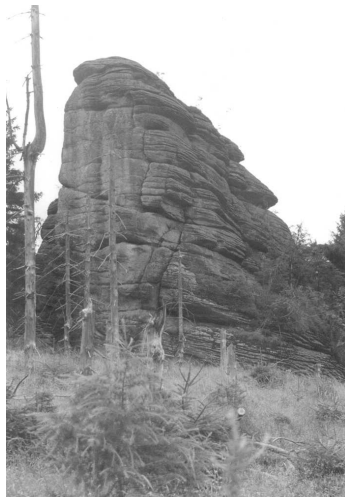
J. Pavelka a Jos.Kuna

Několik zajímavostí z polské části Jizerských hor

Po přečtení článku pana Dietmara Lauera, uveřejněném v Patronu 2/06 jsem si uvědomil, že jsem v této části Jizerských hor dosud nebyl.

Jel jsem autobusem, který tehdy ještě jezdil 3x týdně na trase Liberec – Jelenia Gora, v 6:30 hodin a vystoupil jsem na hraničním přechodu Jakuszyce. Pokračoval jsem po silnici dál až k odbočce, která byla od silnice vlevo a vedla do Orle. Byla to asfaltová silnice opatřená žlutou značkou a dovedla mě až k domu s občerstvením (bývalá hájovna) v Orle (Carlstal). Vlevo od tohoto domu je socha skláře a vpravo lesní cesta „Szkłarska droga“. Po té jsem se vydal abych vyhledal skály „Pelikan“. Když jsem ušel asi 1,5 až 2 km dostal jsem se zřejmě na nejvyšší bod cesty, jejíž pravá strana byla zpevněna několika kameny. A tehdy jsem si povšiml kolmé šipky na jednom z nich a usoudil jsem, že by to mohl být jakýsi orientační bod. Skály nebyly z cesty vůbec vidět ale risknul jsem to a začal stoupat širokým průsekem vzhůru. Zanedlouho jsem je uviděl a tak mé úsilí nebylo marné. Pracně jsem se k nim doplahočil a pořídil několik fotek.

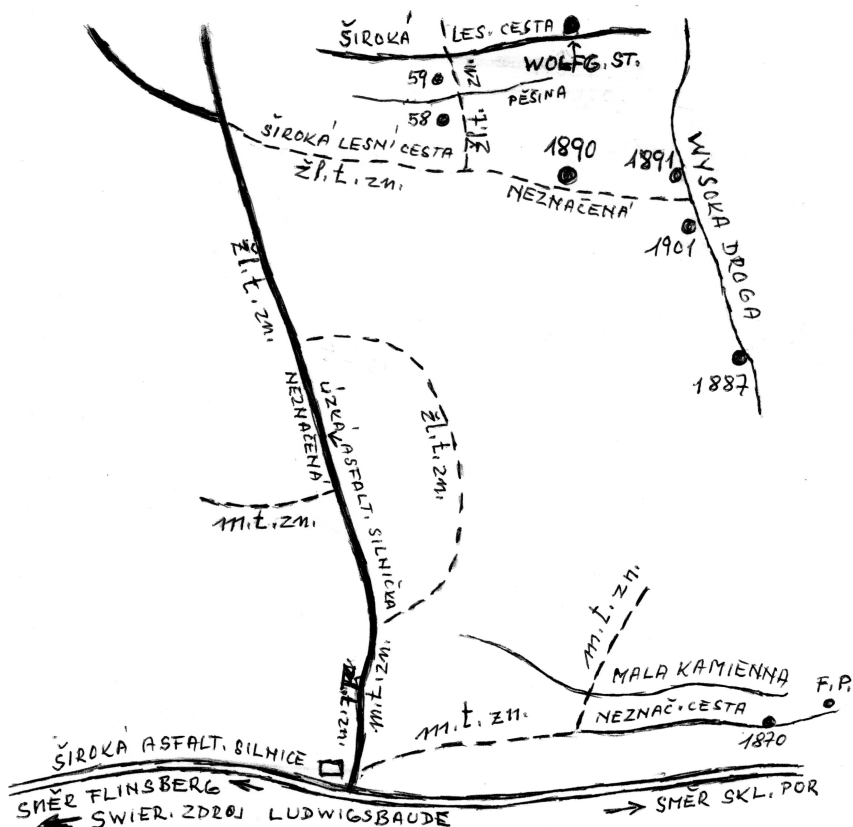

Vrátil jsem se do Orle, vyfotil sochu skláře a pokračoval na Velkou Jizeru (Izerska Hala). Zde jsem vyfotil pomníček Paula Hirta, o kterém psal pan Lauer, a jediný zdejší dům (bývalá nová škola). Potom jsem se vrátil na místo, kde odbočuje cesta k přechodu hranice pro pěší Orle – Jizerka. Pořídil jsem několik

fotek obnoveného mostu přes Jizeru, který nahradil železobetonový z roku 1901, zničený za vlády komunistů v obou zemích, a přes Jizerku jsem došel do Kořenova na vlak.

Wolfgangova studánka (Wolframove Zródlo).

Původně jsem jel do Sklarske Poreby za jiným cílem. Chtěl jsem za „zatačkou smrti“ odbočit na turisticky značenou cestu k Zbojnickým skalám. Autobus již jezdil pouze v sobotu a jako obvykle vyznačovala se i tato sobota hustou mlhou, která mě od mého úmyslu odradila. Kdo by stál o fotky skal v mlze. Rozhodl jsem se proto jít už po několikáté hledat Wolfgangovu studánku a doufat, že

mlha zmizí. Cestou k Ludwigsbaude jsem se zastavil u kříže A. Traupeho a byl jsem mile překvapen jeho novým vzhledem. Bílý, loupající se lak byl odstraněn a křížek byl opatřen malou vkusnou tabulkou.

U Ludwigsbaude jsem šel vzhůru po asfaltové silničce opatřené modrou a žlutou značkou. Po chvíli žlutá odbočovala vpravo na neudržovanou pěšinu. Kdysi jsem po ní šel, byla to velmi špatná cesta a značení časem zmizelo. Vypadalo to, že se od těch dob příliš nezměnilo a tak jsem po ní nešel, ale pokračoval jsem silničkou dál (nyní po modré). Posléze modrá odbočila vlevo k pomníku „Kola Lowickego“. Já jsem ale nikam neodbočil a pokračoval jsem dál (nyní již po neznačené silnici) až k místu, kde se k ní zleva připojila žlutě značená pěšina a šel jsem tedy po žlutě značené asfaltové silnici. Zanedlouho jsem došel na křižovatku tří cest. Dvě byly asfaltové a vpravo od nich byla široká lesní, žlutě značená cesta k mému cíli. Šel jsem po ní asi 1 až 1,5 km. Tam cesta odbočila na úzkou žlutě značenou pěšinu do lesa. Po ní jsem došel k nízkému kamennému sloupku s tesanými číslicemi 58 a 59. Pod tímto sloupkem protínala žlutě značenou cestu úzká, krátká pěšina. Pokračoval jsem dál po žluté až k dalšímu podobnému sloupku, pod nímž protínala žlutě značenou cestu, která pokračovala dál, široká lesní cesta. Opustil jsem žlutě značenou cestu a šel jsem po této neznačené cestě doprava a asi po 200 m jsem došel k Wolfgangově studánce, která je přímo na pravé straně této cesty. Nápis Wolfgang-Brunnen je částečně uražen a zbývá jen Wolfgang-B... Vrátil jsem se na širokou cestu k odbočce a jelikož jsem měl ještě trochu času, šel jsem po této neznačené cestě dál. Brzy jsem došel ke kameni s letopočtem 1890. Posléze tato cesta vyústila na širokou lesní cestu „Vysoka Droga“ a uviděl jsem dva sloupky. Jeden s nápisem EJ 1901, pár metrů od něho druhý s nápisem PS 1891 a další byl o pár set metrů po cestě vpravo, označen letopočtem 1887. Tento kámen je vyznačen na mapě. Plánek připojuji.

Kameny zlatokopectví

Na pláнку jsem též zachytil cestu ke kamenům zlatokopectví. Půjdeme od Ludwigsbaude doprava po modré tur. cestě a tam kde cesta přichází k říčce Mala Kamienna, odbočuje modrá tur. cesta doleva. Na tomto místě je třeba značenou cestu opustit a pokračovat po neznačené cestě podél říčky. Na této cestě stojí kámen s letopočtem 1870 a další

kámen s označením F.P. je o něco dál. Nemám jistotu zda tento kámen k tomu prvnímu patří a nemá-li jiný význam. Měl by zde být ještě třetí kámen, ale ten jsem nenašel. Odtud jsem šel zpět k Ludwigsbaude kde se mi podařilo chytit stop do Swieradowa, odkud jsem jel autobusem do zastávky Cziernawa Zdroj a odtud pěšky do Nového Města pod Smrkem.

Pro Patron sepsal a nafotil: Petr Koffer

DOBSCH TISCHLER KREUZ KŘÍŽ TRUHLÁŘE DOBŠE

Při turistické akci „Cesta lesem pohádek“ v roce 2005, jsem umístil na podstavec kříže kus kartonu s historií truhláře Dobše.

Ani jsem nečekal tolik zájmu a teď když je karton pryč, můžete si alespoň zde přečíst text původní tabulky křížku, který stojí při modře značené cestě na Špičák nad Dolní Smržovkou.

Dieses Kreuz wurde
Zur Ehre Gottes
Errichtet von
Ignaz Förster
aus Tanwald 53
im Jahre 1868

Tento kříž
dal postavit
k počtě boží
Ignáz Förster
z Tanvaldu 53
v roce 1868

Ignaz Forster se narodil v r. 1790. Byl dalším nájemcem pozemků. Před ním zde hospodařil truhlář Tobias Forster. Přezdívali mu Dobsch. Této hornotanvaldské části se říkalo Dobsch Loch, podle jména Tobias. Kříž byl postaven z vděčnosti za uzdravení manželky, po těžké nemoci.

Místní pamětnice Z. Habová, mi vyprávěla, že prý tu jednou v zimě Dobsch sešel z cesty od Žďáru a už se loučil se životem, když zahlédl světla domků na Honvartě. Kříž prý postavil právě v těch místech. Tolik legenda.

V 70. tých letech byly díly pomníčku rozvalené okolo cesty, až na kraj lesa. Několikrát jsem kameny přivaloval a vztyčoval, ale marná námaha.

Tehdy mě tanvaldští pomníčkáři (to ještě nebyl spolek Patron) Ivan Sedlák a Ondřej Klaus požádali o pomoc při znovu sestavení křížku. Ivan si vypůjčil lanový zvedák na tři tuny, Ondřej přinesl provazy a řetěz. Já zajistil cement a nářadí.

Nejprve jsme na válečkách přiblížili nejvzdálenější horní díl a potom ten nejobjemější střední. Ten se nám podařilo na cement postavit a teď už nás čekalo to poslední, usadit vrchní kus, ale zvednout až nad hlavu tu váhu...

Ondřej vylezl s lanem do koruny břízy a připravoval tam závěs pro lanový zvedák „hupcuk“. Já zatím připravoval cementovou směs a pomalu se stmívalo.

Za šera skončil i fotbal na hřišti pod Honvartem a mužstva se rozcházela domů. Parta fotbalistů šla i kolem nás a zajímali se co tu děláme. Když zjistili co je zapotřebí, popadli ten kus i s křížem a zvedli nám ho na místo. Sotva jsem tam stačil namáznout ten cement. Pozdravili a šli dál. Ondřej na bříze rušil závěs na zvedák, aniž by za celou dobu slezl. Ivan se vracel s vodou a nevěřil svým očím.

Pomoc těch mladíků byla užitečná i později, neboť ten pomníček už nikdo víc nerozmetával.

Kuna J.

Z historie sáňkařského sportu

První sáňkařské závody se konaly v Klostersu ve Švýcarsku. Dne 2. února 1883 byl v Davosu uspořádán první mezinárodní závod na saních za účasti Švýcarů, Angličanů, Norů, Švédů, Němců, Holanďanů, ale i závodníků z Ameriky a Austrálie. Téhož roku byl také ve Švýcarsku ve Svatém Mořici založen Tobogganing Club – první sdružení vyznavačů sáňkařského sportu.

U nás se prvních třiatřicet sáňkařů sešlo dne 27. ledna 1895 na Smědavě v Jizerských horách, aby uspořádali závod na horské silnici do Bílého Potoka. V roce 1896 se začalo sáňkovat v Tatranské Lomnici a sport si rychle získával další a další vyznavače, zejména na severu Čech. V Liberci dne 19. května 1909 navrhl továrník Adolf Hoffmann, aby byla na hoře Ještěd postavena první sáňkařská dráha. Dnem slavnostního zahájení jejího provozu – 12. prosince 1909 – datujeme počátek organizovaného provozování sáňkařského sportu na našem území.

Na tříkilometrové dráze z vrcholu Ještědu bylo ve dnech 1. a 2. února pořádáno první mistrovství Evropy. Titul tehdy získal liberecký závodník Rudolf Kauška a ve dvojicích Lobel s Posseltem z Jablonce nad Nisou.

Liberecký závodník Bedřich Preisler získal titul mistra Evropy třikrát – v letech 1928, 1929 a v roce 1939. Tehdy bylo konáno 8. mistrovství Evropy, opět na Ještědu. Dvojnásobnou mistryni Evropy se stala v letech 1934 a 1935 Hini Finková ze Smržovky.

Mezi námi pamětníky

Člověka, kráčejícího prvním listopadovým sněhem na Ještěd, provází celým stoupáním Sviní horou až po holé Ještědské hřebeny tlukot kladiv party chlapů, kteří tam vytrvale buší do prken sáňkařské dráhy. Kolem nich halasí děti, zapomenutí, ztrácejí se v horském masivu. Ale ještě když mímám zatáčku u Hybných kamenů, když střásám ze svých polobotek sních na horní sáňkařský most, jako by sem zaléhalo to zarputilé bušení.

Na vrcholu maně přeskočím očima zledovatělé zábradlí abych v tom moři kamení hledala poslední stopy po klikatině sáňkařské dráhy. Před osmdesáti lety se odtud vydávaly výstupy liberecké omladiny na odvážný tříkilometrový sjezd do údolí, přes most, křižující ve výšce sedmi metrů horskou silnici, osmnácti zatáčkami. Dráha překonávala 440 metrů výškového rozdílu a když se vyjelo z lesa, pokračovali mnozí dál po zasněžených pláních až ke svým domovům.

První sezona, zahájená 12. prosince 1909, přilákala na vrchol Ještědu jedenáct a půl tisíce návštěvníků. Provozovatel dráhy, tehdejší Německý horský spolek, zaznamenal i údaje o sedmi a půl tisících platících sáňkařů. Ale kolik chlapců z tehdejšího Liberce postrádalo potřebné grejcary a přitom hořelo touhou zažít to ohromné dobrodružství sjezdu ze zachmuřené hory! Obešli pohodlnou chodeckou cestu a brodili se sněhem co nejbliže k vrcholu. A provozovali dál svou zálibu, i když propukla první světová válka a dráha utichla. Sami si vyjížděli stopu v hlubokém sněhu.

Moje první zážitky z Ještědu byly odstrašující. S pousmáním pozoruji dnes místa mých někdejších sáňkařských začátků na periferii města, kde jsme šťastně dováděli jako tříletí špuntí. Nebylo nic hezčího, než sáňkovat a vyrůstat v nebojácného sportovce. Až jednoho dne vynesl otec ze sklepa veliké, těžké saně, obul okované lyžáky a vydal se se mnou zdolat Ještěd. Bylo to nejspíše druhou zimu po skončení války. Nekonečně dlouho jsme stoupali vzhůru zasněženou horou po trase opuštěné, chátrající dráhy. Otec mi vykládal zážitky svých klukovských let, které se vázaly k jednotlivým místům, kudy jsme procházeli. Sledoval stav zatáček, které čnely vysoko nad mou hlavou. Když jsme konečně stanuli na horské silnici pod Horním sáňkařským mostem, dodnes cítím, jaká mne obestřela hrůza z jízdy v tak závratné výši. Otec naštěstí ale usoudil, že nám svezení od silnice bude stačit.

Spustili jsme se střemhlav do hlubin lesa, saně se pořádně rozjely a otec řídil okovanými lyžáky a jak drhnul patami, odlétával mu sních od podrážek v tvrdých kouscích, až jsem byla zasypaná. Nejhorší byla sprška do obličeje a do očí. Rozbrečela jsem se a prosila otce, aby nesundával nohy ze saní. Jakmile se přiblížila zatáčka, zavírala jsem oči a chránila si rukama obličej. Na rovinách saně divoce nadskakovaly, otec mě k sobě silně tisknul a já si připadala jak na dřevěném zábradlí, nemilosrdně otloukaná. Zejména na dlouhé prudké rovině ve střední části dráhy byl náš sjezd k nepřežití, vypadalo to tak, že se saně pod námi

při našich divokých skocích rozlámou. Potom jsme konečně projeli tunýlkem pod silnicí a poznala jsem, že se blíží milosrdný konec toho šíleného sešupu. Konečně jsem si troufla nechat oči otevřené. Byli jsme bílí jako sněhuláci. Když ze mne otec setřásal sníh a utíral mi potoky slz, připadalo mi nepochopitelné jeho nadšení z jízdy, radost a smích.

Plakala jsem ještě doma do zástěry babičce, u níž jsem hledala zastání proti té nesmyslné krutosti světa, jakou pro mne představovala sáňkařská dráha na Ještědu. Jenže se ukázalo, že můj tatínek byl neposlušným synem a nedbaje na babiččino hartusení a prorokování zlámaných nohou a žeber, ještě mě párkrát na Ještěd vytahl pod příslibem, že pojedeme lanovkou.

Ta tenkrát vedla přes dva sloupy, vždycky se na každém pořádně zhoupala až osazenstvo leknutím zaskučelo. Při vši té hrůze mi přece jen trošičku dělalo dobře, jakou pozornost budily naše závodní saně. A protože se vždycky na nás všichni dívali, jak jsme od horní stanice lanovky startovali, musela jsem se na trati držet statečně, alespoň do té doby, než jsme zajeli do lesa a ztratili se jim z dohledu....

...a takto na své sáňkařské začátky vzpomínají – pamětníci mezi námi – jedna z nich je i Jana Kopíková-Jarolímová z Lázní Libverda.

JANA KOPICOVÁ-JAROLÍMOVÁ

Vyrůstala v Libverdě. Původně lyžařka, začala se závoděním na saních jako dorostenka v místním Sokole v roce 1954, na jehož dráze se v letech 1954 a 1956 konala Mistrovství Československa. V čele místního sáňkařského dění stál Oldřich Hrdlička. V Libverdě získala Jana Jarolímová v roce 1956 svůj první mistrovský titul, v kategorii smíšených dvojic, jako spolujezdkyně Horsta Urbana. Vzpomíná, jak v mixech, které ji vynesly celkem čtyři mistrovské tituly, startovala nerada a musela vždy přemáhat strach ze zranění, o které nouze nebyla. Však to nakonec vedlo i k rozhodnutí o zrušení soutěží v kategorii smíšených dvojic. Naopak měla Jana dostatek odvahy posadit se do čtyřsedadlového bobu, v němž se svezla na obávané dráze v Mariánských Lázních. Takovým zážitkem se může chlubit málokterá žena.

Své největší sportovní úspěchy začala Jana Jarolímová sklízet v dresu Textilany Liberec. Oddíl předsedal Josef Šefr, závodila i jeho žena Marta, později se přidala dcera. Josef Šefr s Rudou Pollakem stáli po dlouhá léta v čele organizačních štábů všech sáňkařských podniků, pořádaných na Ještědu, zejména mistrovství republiky, konaných v letech 1960, 1964 a 1965, i těch, která se pro nepřízeň počasí nakonec nepodařilo uskutečnit roku 1959 a 1961. S ještědskou dráhou se Jana rozloučila při posledním, na ní pořádaném mistrovství v roce 1965, dobytím svého druhého titulu mistryně ČSSR v kategorii žen.

Jana Jarolímová neměla zrovna snadné sáňkařské začátky, jak na to sama vzpomíná: „Můj sáňkařský křest se odbýval na Smržovce, kam jsme z Libverdy

přijeli závodit na dráhu z Černé Studnice k cementárně. Jak bylo tehdy startování po minutě. Někdy se stávalo, že na trati došlo k předjíždění, když potkala jezdce větší havárie, já jsem však svým tehdejším krkolomným výkonem zamotala cílovým rozhodčím pořádně hlavu, protože mě na dráze stačily předjet hned tři závodnice. Největší popularitu měla však má havárie na Ještědu, která mě, jak jinak, potkala samozřejmě v jízdě smíšených dvojic. Tehdy jsem závodila s osvědčeným spoujezdce Erichem Peukertem ze Smržovky. Erichovi nějak nevyšel výjezd ve spodním esu, z druhé zatáčky jsme letěli vzduchem rovnou ke studni. Dosud se sice stále traduje mezi pamětníky, že jsme se koupali oba, ale při Erichově mohutné postavě by z toho určitě byla povodeň až dole v Liberci. Pravdou je, že jsem se náhle v plném trysku ztratila ve studni pod hladinou docela sama. Když mi má situace došla, začala jsem se vynořovat. Nejprve má červená přilba, potom bílý obličej. Trčela jsem ven jako hříbeček a diváci i funkcionáři se nad tou houbařskou idylou zmítali v záchvatech smíchu. Než je to přešlo a dočkala se pomocné ruky, zírala jsem na to všeobecné veselí strnule v šoku hodnou chvíli uprostřed ledové tříště při mínus devíti“.

Mnohem větší pohromou ovšem pro mne byla kuriozní kolize, k níž došlo na Ještědu při tréninku na pořádané mistrovství republiky. Na tehdejších dlouhých drahách nebyla o různá nečekaná setkání nikdy nouze. Já jsem však najednou v plné jízdě spatřila před sebou koně. Táhl nahoru na dráhu cisternu vody na ledování. I když jsem se snažila udržet co nejvýše na zatáčce, přece jen na jejím konci jsem do cisterny narazila a moje soukupy z toho byly na padrf. Modřiny, který jsem si přitom opatřila, byly strašné, ale takový už byl tenkrát náš sáňkařský chleba. Ztráta saní byla daleko bolestivější. Alfréd Soukup mi ale stačil ještě do mistrovství postavit nové, jak říkal „ganc prima štál pro tebe, Jarolímová“. Padly na ně mé úspory.

Dlouhá léta panovalo na ještědské dráze ticho. Vyrostla zatím ze mne školačka a liberečtí sportovci se dali na lyžování. Lanovka na Ještěd nás bývala plná. Z vrcholu jsme směřovali opačným směrem. Na Pláních bývalo pro naše krystýanky dost místa, i když jsme družně stoupávali kopcem vzhůru po svých, svítival nám k tomu často nad lesnatým hřebenem oranžový měsíc.

Ale pak se ve městě objevily plakáty, oznamující sáňkařské závody. Pobyt v čistý zimní přírodě, zpestřený napínavými souboji sáňkařů na krkolomné dráze, přilákal divácké davy. Zejména jsme se tísnila kolem esa nad silnicí. Závodníci se tam přitíli dlouhou rovinou přes hrboly. Byla to vzrušující podívaná jak na rodeu na Divokém Západě, zvláště v kategoriích dvojic. V esu závodníkům nestačil hliněný val, bývali od diváků na dosah ruky, oddělení jen dřevěným mantinelem z kulatiny. A kolik tu zůstalo pohřbených závodnických nadějí! Postávala tam vždy zdravotnická služba, shlukovali se tam závodníci, funkcionáři hodnotili průjezdy a diváci skandovali válečné pokřiky. Obdobně to vypadalo dole u cíle. Když se závodníci objevili ve výjezdu z tunýlku pod silnicí, následovala dlouhá trysková rovina. Cíl byl u sáňkařské boudy ještě před

nájezdem impozantní cílové zatačky, na které se třepetávaly vlajky. V divácích se tajil dech, když závodníci v plném trysku kolmo najížděli na tuto stěnu smrti.

Romantika a tvrdost sáňkařského sportu mě zlákaly. Vytáhla jsem otcovy těžké saně a vydala se tajně na zkušenou. Dráha byla po závodech opuštěná, jen vůkol tichý les a nikde ani živáčka. Svištěla jsem na saních rovinou do esa v divokých skocích, bolestí se mi při tom zatmívalo před očima. Člověk v sobě musel zkoncentrovat všechny síly, chtěl-li se na saních udržet. Pak jsem se zapíchla do první zatačky a letěla si vzduchem pro další modřiny. Když jsem se z toho prvního poučení posbírала, lomcovalo se mnou odhodlání ještědskou dráhu neopustit jako pokořená.

Výsledky mistrovství ČSSR

Rok 1954 - Lázně Libverda

Heller
Lucková
Nitsche E. – Nitsche. L
Hladík – Hladíková

Rok 1955 - Tatranská Lomnice

Heller
Tomášková
Škrabálek – Peukert
Hesova – Pretirová
Hanák – Charvátová

Rok 1956 - Lázně Libverda

Urban
Tomášková
Urban – Krejčí
Lubichová – Patrmanová
Urban – Jarolímová

Rok 1957 - Tatranská Lomnice

Škrabálek
Jarolímová
Urban – Peukert
Hesová – Charvatová
Dašek – Hesová

Rok 1958 - Tatranská Lomnice

Urban
Tomášková
Kalabová – Červinková
Peukert – Jarolímová

Rok 1960 - Liberec

Urban
Valentová
Novotný – Hujer
Patrmanová – Hladíková
Peukert – Jarolímová

Rok 1965 - Liberec

Urban
Jarolímová
Hujer – Matěcha
Malina – Altmanová

Vyňatek z brožury pro sáňkařský sport – 1909 – 1989 Osmdesát let – sestavil pro Patron Zdeněk Andrš.

Pomník Karla Havlíčka Borovského - park ve Vysokém nad Jizerou

Cestou od kostela sv. Kateřiny přes Koží plácek ke hřbitovu se bez povšimnutí nemůžeme nepozastavit nad krásným parkem, jenž je osázen zelení a různými upomínkami na naše velikány, jako např. Antonín Sova, Viktor Dyk a také Karel Havlíček Borovský, jehož pomník parku svou velikostí vévodí.

Na schůzi výkonného družstva dne 28. června 1886 předseda spolku Josef Vodsedálek podal návrh, aby byl v okrašlovacím spolku založen fond na postavení pomníku Karla Havlíčka Borovského. Návrh byl přijat a brzy se do fondu začaly shromažďovat potřebné peníze. Různé dary, sbírky, výtěžky zábav, besed a koncertů byly ukládány na účet v Občanské záložně, která přispěla darem 500 zlatých a záložna hospodářská 50 zlatých. V roce 1888 fond dosáhl výše asi 800 zlatých.

Když pomníkový fond dosáhl výše asi 1000 zlatých začalo se uvažovat o místě, kde by mohl pomník stát. Návrhy míst byly celkem tři: náměstí, park a tzv. Koží plácek, kde je dnes umístěn pomník padlým v I. Světové válce. Po delších úvahách a sporech rozhodlo obecní zastupitelstvo pomník umístit v městském parku. Sochu vytvořil proslulý český sochař Josef Strachovský z kvalitního hořického pískovce a provedl nákras podstavce za jím slíbených 1000 zlatých. Práce na soše probíhaly v dílně bratří Ducháčků na Královských Vinohradech. Podstavec zhotovil kameník Jan Jandera v Hořicích pod dozorem ředitele sochařské a kamenické školy v Hořicích, Viléma Dokoupila, za smluvených 290 zlatých.

Dne 23. srpna 1891 se ve Vysokém konala velkolepá oslava odhalení Havlíčkova pomníku. Vysočtí byli velkými obdivovateli a ctiteli tohoto národního velikána. Při vši úctě k Havlíčkovi uplatňovali také svůj odpor k vídeňským vládám, nepříznivým politickým a kulturním snahám českého národa, což se zjevně projevovalo postavením pomníku a slavností jeho odhalení. Za slavnostního řečníka byl požádán říšský poslanec JUDr. Josef Herold z Prahy. V předvečer slavnosti, při příjezdu poslance Herolda, bylo město osvětleno a na náměstí, před domem č.p.55, mu zapěl Tovačovského mužský sbor „Na Krkonoších“. V den slavnosti se ve Vysokém sešlo množství různých spolků. Zvláště sokolských, hasičských, odbory národní jednoty severočeské aj. Ve městě se tehdy sešlo mnoho lidí, jak místních, tak vzdálenějších. Z náměstí se průvod odebral do parku, kde u pomníku byla postavena dvě pódia, pro významné hosty

a pro pěvce. Na prvním stál v čele jilemnický okresní hejtman v úřední uniformě, poslanec Dr. Herold, říšský, nedávno zvolený poslanec JUDr. Karel Kramář, zemský poslanec JUDr. Antonín Zeman ze Semil a další místní i cizí hodnostáři. Na druhém pódiu pěly své písně různé sbory, např. Úvodní píseň „Svoji k svému“ zapěl Bendlův sbor a ke konci sbor Vašákův. Sbory řídil František Jón, hudebník a kontrolor Občanské záložny. Dr. Herold pronesl slavnostní řeč a pomník byl svěřen do ochrany obce za přítomnosti purkmistra Vodsedálka. Odpoledne se konala slavnostní hostina a koncert a v podvečer byl pomník osvětlen. Bylo vše jak to na takovýchto oslavách bývá.

Založení parku

Park byl založen okrašlovacím spolkem v roce 1895. O rok později pronesl první místopředseda Josef Vodsedálek myšlenku o rozšíření sadů, s čímž souhlasila i mimořádná valná hromada spolku, dne 29. srpna 1896. Poté se začalo jednat o výměně části farních pozemků za obecní. Nastalá situace s výměnou neprobíhala zase tak jednoduše, jak se mohlo na první pohled zdát. Obec tím ztrácela nájem z role a fara zase nejbližší část svých pozemků. Situace se začala kladně vyvíjet až když na post faráře nastoupil Antonín Záš po faráři Františku Čapkovi. Hleděl na to, aby byl zadobře s vysokými občany a svolil k výměně pozemků. Potom už svolily i příslušné dozorčí úřady. Na jaře roku 1898 se začalo se zakládajícími pracemi v nové části parku. Plán vypracoval pozvaný zahradník Edmund Reinl. Hned zakrátko se začalo s vysazováním zeleně. Do 7. června 1898 bylo vysazeno 600 různých kusů, 620 smrčků a 1056 různých kusů křovin. Od stavení po pravé straně byl park oddělen drátěným plotem. Stálý dozor nad pracemi v parku měl předseda spolku Josef Hladík, obchodník z č.p.126, jenž se stal předsedou 12. 4. 1896. V tu dobu Havlíčkův pomník svou výškou nad malé stromky ještě vyčníval. Když byl v roce 1895 zaveden městský vodovod až do parku, zřídil okrašlovací spolek na střední cestě, před Havlíčkovým pomníkem, betonovou vodní

nádrž s vodotryskem, k němuž sošku i s vázou darovala klempířská firma Josef Fučíkovský v Karlíně. Vodotrysk byl zřízen roku 1896 k návrhu ještě předchozího předsedy, Josefa Vodsedálka. Na závěr ještě alespoň malá zmínka ke dvěma výše zmíněným památkám. Památníku Antonína Sovy z roku 1936 a Viktora Dyka z roku 1939. O zbudování pomníků těmto dvěma básníkům se zasloužili vysočtí studenti. Deska na pomníku Antonína Sovy nese nápis: „Na památku prázdnin 1920, které v tomto parku trávil básník Antonín Sova. Věnuje studentstvo 1936“. Na kameni pod bustou Viktora Dyka stojí heslo: „BUĎ JAK BUĎ, BÝTI VĚRNÝM STRÁŽCEM HRANIC“.

Zdroj: Archiv vlastivědného muzea ve Vysokém nad Jizerou

Pro Patron zpracoval a nafotil: Jiří Pavelka

Vzpomínka na Ignáce Martince - mistra kamenického

Pro naše povídání je rozhodující rok 1811. V tomto roce pomalu mizí stopa po generaci turnovských Chládků a nastupuje nová sochařská individualita, mistr kamenický Ignác Martinec. Ten vlastně vystřídal Jana Chládku ml.

Ignác Martinec se patrně vyškolicil v dílně Augustína Martince, který působil v Hořeni Sýtové u Jilemnice. Je zde předpoklad, že Ignác Martinec byl synem Augustína Martince a že pravděpodobně tovaryšil ještě v jiné dílně. Je docela možné, že působil u vynikajících kameníků v Liberci. O Ignácovi Martincovi se toho moc neví, ale víme, že brzy získal titul kamenického mistra. Usadil se v Sestroňovicích u Frýdštejna, v blízkosti lomů glaukonitického pískovce. Chtěl bych připomenout, že na konci 18.st. v Sestroňovicích působil ještě jeden kameník, byl jím Godefrid Lawacz (Hlaváč), spoluautor morového sloupu Nejsvětější Trojice z r. 1772 v Krásné.

S dílem mistra Ignáce Martince se setkáváme na mnoha místech. Jeho díla jsou roztroušena po zdejší krajině. Najdeme je především na Maloskalsku a Hruboskalsku, ale také v Turnově, v Hodkovicích, v Sezemicích, v okolí Svijan, v Příchovicích, na Bozkově, v Janově a v Jablonci. Jsou-li pro oba Chládky typické sochy Immaculát, tak Martinec vytvořil typ sv. Jana Nepomuckého. (Immaculáta – ikonografický typ neposkvrněné Panny Marie vznášející se v oblacích a stojící na zeměkouli nebo půlměsíci.) Martincovi sv. Janové stojí klidně, ve volně splývajícím kanovníckém rouchu, s rukama u těla, v nichž pevně svírají krucifix. K nejstarším jeho dílům patří sv. Jan Nepomucký stojící nad Kobylkou v Dolánkách (r. 1814). Další sv. Janové se nacházejí v Příchovicích, Daliměřicích, v Prošicích (r. 1833), v Sezemicích (r. 1823) - později nahrazen litinovým výrobkem. K nejnáročnějším dílům patří sv. Jan Nepomucký u kostela v Janově nad Nisou (r. 1831).

Pro Malou Skálu vytvořil Martinec sochu sv. Josefa (r. 1826). Původně socha stávala při staré cestě z Malé Skály do Koberov v části zvané Josefov. Fundátorem sochy byl Josef Bouček z obce Wranov. K velmi zajímavým plastickým výtvorům patří sousoší Getsemanské zahrady. Vytvořil ho pro obchodníka s přízí Ferdinanda Hübnera z Rádla č. 67 (r. 1829). Vzorem jim byla Getsemanská zahrada v Jiřetíně u Varnsdorfu. (Getsemanská zahrada – olivová zahrada na úpatí Olivetské hory východně od Jeruzaléma, kam se Kristus uchýlil po poslední večeři k modlitbě. Ze zdejší jeskyně vyšel vstříc žoldnéřům po Jidášově zradě.) Toto sousoší bylo vážně poškozeno. Pro jeho záchranu bylo vybráno nové místo v Jablonci. Později bylo odborně zrestaurováno a dnes patří mezi nejobdivovanější památky v Jablonci. Budování Getsemanských zahrad bylo v severních Čechách oblíbeno (Tuhán u Dubí, Lobendava). Sousoší obsahuje: modlíciho se Krista, klečícího Jana Evangelistu, ležící apoštoly Petra a Jakuba Většího, v zahradě stojí i sousoší Krista loučícího se s Marií. Pod zvýšeným terénem zahrady byl původně Boží hrob.

Martinec vytesal také řadu křížů a podstavců pro železné kříže. Zhotovoval i náhrobky (Hodkovice - starý hřbitov u kostela, lesní hřbitov Malá Skála, hřbitov Janov nad Nisou, Turnov, Bozkov, lesní hřbitov „Na Markytě“ u zámku Hrubá Skála a snad pracoval i pro židovský hřbitov v Turnově. Možná, že z jeho dílny pochází i empírové pomníky pro Roemischův Panteon. Nasvědčuje tomu zvláštní latinská kurzíva, rytá do kamene s vynikající písmářskou dovedností. Tento styl písma je shodný s nápisy na sochách, křížích a náhrobcích, objednaných sedláky a obcemi v širokém okolí.

Ve třicátých letech pojednou Martincova sochařská aktivita ustává. Co se stalo s mistrem kamenickým? Nevíme. Je možné, že se mistr Martinec ještě podílel na monumentálních stavbách hruboskalského panství, jež od Františka Adama z Valdštejna získal baron Lexa z Aehrenthalu. Z archivních materiálů víme, že mistr Martinec opravoval obrubní stěnu kašny na turnovském náměstí. Předpokládáme, že pracoval v kamenické huti při stavbě chrámu P. Marie v Turnově a je docela pravděpodobné, že se podílel na romantické dostavbě hradu Valdštejna. Zřejmě na začátku čtyřicátých let se Martinec znovu vrátil k vesnickým zakázkám. Vedle soch a křížů Zemanových se objevují na Maloskalsku a Hruboskalsku kříže na podstavcích s mohutnými římsami, které mají uprostřed rozeklanou volutu s velkým hroznem. Tyto kříže se nacházejí v Krčkovicích, Klokočí, v Lišném a na Malé Skále. Zprvu se předpokládalo, že jde o díla mistra Zemana, ale dokonalá kamenická práce, styl reliéfu a ušlechtilá kurzíva nápisů usvědčuje z autorství opět mistra Martince.

Ignác Martinec je typický venkovský sochař empíru a biedermeieru a byl současníkem Františka Prokopa ze Semil, Jana Suchardy ml. z Nové Paky, Josefa Richtera z Hořic a Josefa Kúhna z Pecky. V Krameriově „Příteli lidu,“ z roku 1806, který patřil frýdštejnskému písmáku Janu Cejnarovi, jsou podepsáni různí

vlastenci z okolí Frýdštejna, mezi nimi je zápis, který nám dokládá Martincovo bydliště a také potvrzuje, že mistr žil ještě v roce 1837. Text zápisu zněl: „Ignaz Martinez ze Sestroňoviz Anno: 1837,,

Použitá literatura: Umění lidových tesařů, kameníků a sochařů v severních Čechách – Josef V. Scheybal, Jana Scheybalová

Pro PATRON napsal Zdeněk Buriánek

„U Brita“ - křížek v Bílém Kostele

křížek s nápisem (viz foto). Křížek je dobře viditelný, je na volném prostranství, najde se bez problémů. Ten název mě trochu uvádí do rozpaků, ale nic bližšího jsem zatím nezjistil. V případě, že o tom něco víte, prosím, dejte vědět.

Pro Patron sepsal a nafotil: Oldřich Sladkovský

Vacek Karel – slavný rodák

Jak ten čas letí! V roce 2007 tomu bude 105 let od doby, co se v Liberci, 21. 3. 1902, narodil pozdější „pan muzikant“ Karel Vacek. Dům, ve kterém se narodil, najdeme v Perlové ulici č.232/12 (blízko soudu). Pan Svatopluk Technik píše o osudech domu: Dům č.232/12 v Perlové ulici byl vklíněn mezi domy č.225 a 226. Původně byl dřevěný, přízemní, s jedinou obytnou místností. V roce 1814 byl majitelem domku V. Bräuer. Ten se snažil na místě dřevěného domku postavit zděný, ale sousedé mu v přestavbě bránili tak úspěšně, že k přestavbě došlo až v roce 1836. Domek z té doby se zachoval v nezměněné podobě až do současnosti (viz foto). Potíže s jeho

přestavbou vysvětlují jeho poněkud nezvyklou podobu. Dodatečně byla v podkrovní zřízena ještě jedna světnička. Majitelé domku se střídali, poslední majiteli před válkou byla rodina Meisnerova. V současnosti je domek ve velmi špatném stavu a působil dojmem, že tam snad ani nikdo nežije.

Otec Karla Vacka pracoval jako truhlář u firmy Koch a Korselt, která vyráběla piana. Byl nejen dobrý řemeslník, ale i muzikant. Hrával se známou Hoškovou kapelou. Prostředí, v kterém malý Karel vyrůstal, tak ovlivnilo jeho pozdější život. Čas utíkal a Karel začal chodit do školy, která byla v budově nynější „Základní školy“ v Šamánkově ulici. Na této budově je umístěna pamětní deska Karla Vacka společně s deskou herce Vlasty Buriana. Oba totiž zahájili školní docházku v této budově (na vedlejší budově má pamětní desku Ferdinand Porsche, automobilový konstruktér). Později se Vackova rodina přestěhovala do Prahy. Po skončení školní docházky vstoupil Karel Vacek do učení k firmě, která prodávala klavíry, gramofony a gramofonové desky. Při tom se pilně učil hrát na housle a na klavír, později i na hoboj. Na tento nástroj hrál i v amatérském symfonickém orchestru, který se scházel v sále Řemeslnícko-životnostenské besedy na Malé Straně. Přišla válka a rodina se přestěhovala do Vysokého Veselí (u Jičína). K. Vacek se musel žít jak to šlo a tak si našel práci v továrně na cikorku. Stále se ovšem věnoval i hudbě. Do této doby lze zařadit i jeho první pokusy o vlastní skladby. Na jeho další vývoj mělo jistě vliv i to, že vojenskou službu vykonával u vojenské hudby. V roce 1924, po odchodu do civilu, se vrátil do Prahy. Hrával v různých kapelách, až v roce 1928 nastoupil k R. A. Dvorskému. V letech

1935 až 1938 hrál v orchestru Osvobozeného divadla, potom se opět vrátil k R. A. Dvorskému. Založil si i vlastní kapelu. Vedle hraní se věnuje rovněž aranžmá písniček pro kapelu. Hlavně psal i vlastní skladby, nejznámější a nejoblíbenější se stala „Cikánka“. Za svou celoživotní práci byl jmenován zasloužilým umělcem a v roce 1981 národním umělcem. V roce 1996 byla na jeho rodném domě, za přítomnosti jeho syna, umístěna pamětní deska (viz foto).

Pro Patron zpracoval a nafotil: Oldřich Sladkovský

Láska až do hrobu

aneb lesníkova vzpomínka na Franze Hausmana

Tak lze nazvat příhodu s bývalým hajným, odsunutým po roce 1945 do východního Německa. Za války, a vlastně téměř celý život, sloužil v lesích v Raspenavě a jeho věrná služebná a lesní pracovnice byla v jeho blízkosti. Ne pouze oblíba, ale láska to musela být veliká, když statný a zdravý Franz po II. sv. válce třikrát nezákonně překročil naší státní hranici za svou vyvolenou a pokaždé byl vyhoštěn zpět do východního Německa. Po odsunu po roce 1945 se chtěl vrátit zpět do původní vlasti ke své lásce a byl takto vytrvalý.

A láska nakonec zvítězila, Franz Hausmann byl úřady vzat na milost. V oldřichovském polesí byl umístěn do opuštěného domku v lese, u silnice nad Hemmrichem. Elektrický proud v něm nebyl zaveden, ale to skromnému páru nevadilo a domek si zvelebili. Pořídili si malého koníka, Bubika, kterého zapřahali do vozíku a společně v areálu polesí opravovali cesty, ploty a rozvázeli sazenice na pracoviště při zalesňovacích pracích. Tuto skvělou a výkonnou pracovní jednotku nazývali „Franz, Liza mit Bubi“. Je neuvěřitelné, že se spolu vzali až když bylo ženichovi přes osmdesát let. Dobrosrdečný Franz česky mluvit neuměl, dlouhotrvajícím hlasitým smíchem a přikyvováním hlavou dával najevo, že všemu rozumí a ochotně vykonal vše, co mu bylo přiděleno. Uměl i skvěle vydělávat kůže-deky ze stažených jelenů.

Skromná tabulka s nápisem, na skále u Viničné cesty, vedoucí pod severními stráněmi do Ferdinandova, připomíná tragickou smrt tohoto věrného milovníka a přítele lesů Jizerských hor. Z domku u silnice na Hemmrichu je nyní oblíbená hospoda „U Kozy“.

Těmito slovy vzpomíná na hajného Franze Hausmanna lesník Jiří Tobiáš ve své knize „Ze zápisníku lesníka a myslivce-ze severočeských lesů“, odkud jsem také pro potřebu časopisu Patron čerpal.

Hynek Farský

Společenská rubrika

Životní jubilea

- **v dubnu:** 50 let – Jiří Bažant
- **v květnu:** 40 let – Ing. Martin Purm

I dalším, kteří oslaví své narozeniny

- **v březnu:** Ing. Ivan Fojtík, Jiří Herčík, Petr Koffer, Josef Kuna, Mojmír Kunc, Adolf Odrážka
- **v dubnu:** PhDr. Jana Scheybalová, Jiří Šourek, Jan Valenta, Michal Vrbata
- **v květnu:** Zdeněk Bláha, Herbert Endler, René Hauer, Josef Ježek, Leoš Mach, Stanislav Zajíc

**Přejeme hodně zdraví, štěstí, spokojenosti
a hodně sil do další práce.**

Nová rozhledna

V sobotu 5. května bude oficiálně otevřena nová rozhledna v Nové Vsi, která dostala název „NISANKA“.

Pro Patron nafotil a zaslal: Jaroslav Haufer

Za pomníčky v okolí Frýdlantu

Výlet se koná v sobotu 31. března 2007. Sraz účastníků na nádraží ČD Frýdlant v Č. v 9:15 hodin. Odjedy vlaků: Tanvald – 7:02 hod., Smržovka – 7:16 hod., Jablonec n. N. – 7:37 hod., Liberec – 8:30 hod., Raspenava – 8:57 hod. Zpět z Raspenavy – 14:58 hod. nebo 16:58 hod. Trasa výletu: Křížový vrch, Větrov, Malikův kříž, smírčí kříž, vojenské kameny, socha Máří Magdalény, dům ve kterém žil Miroslav Hron, Hronův pomník, Macháčekův pomník, kříž „V ohradce“, Kohoutova smrt, Köhlerův pomník, Makův kříž, nádraží ČD Raspenava. Trasa je dlouhá asi 15 km.

Výpravu povede: R. Makeš a J. Pavelka.

K pamětní tabulce Emila Nováka

Výprava se koná v sobotu 14. dubna 2007. Setkání všech účastníků na nádraží ČD v Bílém Potoku v 8:30 hod. nebo přímo u Věže Grálu v 10:30 hod.

Výpravu povede: Herbert Endler

K pomníčku Františka Pavlise

Výprava se koná v úterý 1. května 2007. Odchod ze sedla Hemmrichu v 8:45 hod. po příchodu od vlaku z Liberce.

Garant výpravy se upřesní na členské schůzi.

Krajem lidových kameníků

Výlet se koná v sobotu 12. května 2007. Trasa: Rychnov, Klingerův kříž, sloup sv. Prokopa, památník R. Felgenhauera, Boží muka u Sestroňovic, kříž Ignáce Martince, P. Marie, Boží muka v Bezděčíně, Boží muka u Jílového, kaple Anděla Strážce, kříž v Jílovém a Spillerův kříž. Trasa je dlouhá asi 10 km. Odjezd vlaku z Liberce v 8:30 hod., autobus č.1 z Jablonce n. N.-gymnázium v 8:15 hod. Sraz účastníků v Rychnově u nádraží v 9:15 hod.

Výpravu povede: Michal Vrbata

Pomníčky u Nichtových Domků (za lilií zlatohlavou)

Výlet se koná v sobotu 2. června 2007. Odjezd autobusem z Liberce v 8:30 hod. do Albrechtic u Frýdlantu v Č.-odbočka (příjezd 9:09 hod.). Trasa: Albrechtice u Frýdlantu, Uchytílova tabulka, Malikův kříž, smírčí kříž, Vojenské kameny, Macháčkův pomník, Makův kříž, Köhlerův sloup, Hronův pomníček, Křížová cesta, Frýdlant v Č. Trasa je dlouhá asi 21 km/8hod. Návrat vlakem z Frýdlantu v Č. v 16:47 nebo 17:47 hod.

Výpravu s libereckou vlastivědou povede: Jiří Šourek

Pomníčky-oblast Poledník a Hejnice

Výlet se koná v pátek 6. července 2007. Odjezd vlakem z Liberce v 7:32 hod. do Oldřichova v Hájích (příjezd 7:48 hod.). Trasa: Oldřichov v Hájích, Železný most, Langeho kříž, Pavlisův kříž, Bäumlův kříž, tabulka tří přátel, Mützelova tabulka, Bílá smrt v sedle Holubníku, kříž U ztraceného Pánaboha, Maywaldův kříž, Fialův kříž, Matlachův kříž, Hoffmannův kříž, Hejnice. Trasa je dlouhá asi 18 km/8 hod. Návrat vlakem z Hejnic v 14:41 nebo 16:41 hod.

Výpravu s libereckou vlastivědou povede: Jiří Šourek

OBSAH VYDÁNÍ PATRON 1/2007

Pozvánka na členskou schůzi spolku Patron	2
Důležité upozornění	2
Poděkování	3
Leutelt Gustav	3
„Leutelt“ a vichřice	5
Tak mi zavolał Jirka Pavelka	5
Několik zajímavostí z polské části Jizerských hor	6
Dobsch Tischler Kreuz - kříž truhláře Dobše	9
Z historie sárkařského sportu	10
Mezi námi pamětníky	11
Jana Kopicová-Jarolímová	12
Pomník Karla Havlíčka Borovského - park ve Vysokém nad Jizerou	15
Vzpomínka na Ignáce Martince - mistra kamenického	17
„U Brita“ - křížek v Bílém Kostele	19
Vacek Karel - slavný rodák	19
Láska až do hrobu aneb lesníková vzpomínka na Franze Hausmana	21
Společenská rubrika	22
Nová rozhledna	22
Za pomníčky v okolí Frýdlantu	22
K pamětní tabulce Emila Nováka	22
K pomníčku Františka Pavlise	23
Krajem lidových kameníků	23
Pomníčky u Nichtových Domků (za lilí zlatohlavou)	23
Pomníčky-oblast Poledník a Hejnice	23

Patron

**Informace přátel drobných památek
Jizerských hor č. 1/2007 (18. ročník)**

Vydává spolek PATRON, občanské sdružení se sídlem: Jiřetín p. Bukovou 103, 468 43 Albrechtice v Jiz. hor., IČO-64669807, bankovní spojení ČSOB Jablonec n. Nisou, č. ú. 505 378 463/0300, **www.spolekpatron.bdnet.cz**, šéfredaktor: Günter Menzel, vydávání občasníku PATRON je povoleno OkÚ – Jbc – 941/34, výtisk je neprodejný a slouží výhradně pro vnitřní potřebu sdružení a jeho členů! Příspěvky, články a fotografie do dalšího vydání zašlete nejpozději do 1. 6. 2007 na adresu: Günter Menzel, Na Skřivanech 552, 460 15 Liberec 15 nebo **e-mailem: gmenzel@volny.cz**

GRAFICKÁ ÚPRAVA A TISK:
REKLAMA
Uvolněný
e-mail: info@reklama-webdesign.com